

20.11.2020

EOAK/5571/2020

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Kristiina Kouros

MERKINTÖJEN OIKEELLISUUS JA SIIRTYMINEN OPPILASTIETOJÄRJESTELMISSÄ

1 KANTELU

Kantelija arvosteli koulun ja - - - menettelyä kotiopetuksessa olleen, nyt jo oppivelvollisuusiän ylittäneen lapsensa (jälj. oppilaan) perusopetusta koskevissa Primus- ja Koski-järjestelmien merkinnöissä.

Kantelun mukaan oppilasta ei virheellisen merkinnän vuoksi otettu huomioon harkinnanvaraisessa haussa lukio-opintoihin, mikä oli ollut tarkoitus. Kantelija oli pyrkinyt varmistamaan merkintöjen oikeellisuuden ajoissa olemalla yhteydessä muun muassa kouluun, opetuspalveluihin ja Opetushallitukseen.

Kantelija arvosteli koulua myös oppilaan suoritusten arvioinnissa.

Lisäksi kantelija arvosteli koulun toimintaa siinä, ettei se toimittanut pyynnöistä huolimatta kaikkia lupaamiaan oppiaineiden tehtäväpaketteja oppilaan ollessa vielä koulun oppilaana vuosiluokkiin sitomattomassa opetuksessa.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta pyydettiin asiassa - - - toimialalta selvitys ja lausunto.

Kantelun kohteena olevan koulun rehtorin ja kaupungin - - - suunnittelijan (8.9.2020, vastaanotettu 23.9.2020) allekirjoittaman selvityksen, ja kaupungin opetustoimen johtajan lausunnon (15.9.2020, vastaanotettu 17.11.2020) mukaan oppilaan kotiopetusta ja koulusta eroamista koskevat merkinnät ovat olleet Koski-tietojärjestelmässä oikein.

Asiassa pyydettiin oppilastietojärjestelmien osalta myös Opetushallituksen lausunto (15.10.2020 OPH-3652-2020). Lausunnon mukaan oppilasta koskevissa merkinnöissä on ollut horjuvuutta, ja osa merkinnöistä on ollut virheellisiä.

Kantelijan pyynnöstä hänelle annettiin mahdollisuus vastineen antamiseen. Vastineesta ja kantelijan toimittamista sähköposteista käy ilmi, että kantelija on aktiivisesti pyytänyt viranomaisia varmistamaan, että oppilaan merkinnät ovat oikein, ja että oppilas voidaan huomioida harkinnanvaraisessa haussa lukio-opintoihin.

Saadut selvitykset ovat tämän ratkaisun liitteinä, joten jäljempänä niitä selostetaan vain pääkohdiltaan.

3 RATKAISU

Katson koulun menetelleen virheellisesti oppilasta koskevissa merkinnöissä.

Koulun oppilasmerkintöjen virheellisyys ei kuitenkaan ollut tässä asiassa ainoa syy siihen, ettei oppilas ole tullut huomioduksi harkinnanvaraisessa haussa lukio-opintoihin. Oppilastietojen merkitseminen siten, että automaattinen tietojärjestelmä olisi kyennyt tulkitsemaan oppilaan huomioimisen harkinnanvaraisessa haussa, ei systeemivirheen vuoksi olisi edes ollut mahdollista. Syynä tähän olivat Opetushallituksen vastuulla oleviin oppilastietojärjestelmiin sisältyneet puutteelliset mahdollisuudet kotiopetusoppilaiden tietojen merkitsemiseen. Opetushallitus on lausuntonsa mukaan jo ryhtynyt toimiin esille tulleiden puutteiden korjaamiseksi.

Katson kuitenkin, että kaupungin - - - toimialan, oppilaan oppivelvollisuuden etenemistä seuraavana kuntana, olisi tullut asiassa aktiivisesti ja oma-aloitteisesti seurata sitä, miten oppilaan yhteishaku etenee. Virheen tultua ilmeiseksi olisi kunnan tullut YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa määrätysti ja hallintolaissa säädetysti ohjata ja neuvoa oppilasta ja hänen huoltajaansa pääsyssä toisen asteen opintoihin lapsen edun turvaamiseksi.

Koska tapahtuneen seuraukset haavoittuvassa asemassa olevan oppilaan kohdalla ovat olleet vakavat, ja kyseessä on erityiseen suojeluun oikeutettu lapsi, esitän, että oppilaan oppivelvollisuuden päättymisestä huolimatta - - - toimiala ryhtyy sopivaksi katsomallaan tavalla toimenpiteisiin neuvoakseen ja ohjatakseen oppilasta pääsyssä toisen asteen opintoihin.

Lisäksi pyydän koulua varmistamaan, että oppilaan oppilasrekisterimerkinnot ovat viimeistään tässä vaiheessa oikein.

Perustelen ratkaisuani seuraavasti.

3.1 Keskeiset oikeusohjeet

Suomen perustuslaki turvaa muun muassa hyvää hallintoa (21 §), sitä, että lapsia kohdellaan tasa-arvoisesti yksilöinä (6 §), sekä ihmisten yhtäläisiä mahdollisuuksia saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta (16 §). Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

Perustuslain mukaan julkisella vallalla on lisäksi velvollisuus turvata perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen (22 §). Tähän on vakiintu-

neesti katsottu kuuluvan julkisen vallan velvollisuus toimia aktiivisesti näiden oikeuksien toteutumiseksi. Julkisella vallalla tarkoitetaan valtiovallan ohella myös kuntia.

YK:n taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan sopimuksen 13 artiklan 1. kohdan mukaan sopimusvaltiot tunnustavat jokaiselle oikeuden opetuksen saamiseen. Artiklan 2. kohdan mukaan sopimusvaltiot tunnustavat, että tämän oikeuden täydellisen toteuttamisen kannalta muun muassa korkeampi opetus on kaikin asianmukaisin tavoin tehtävä yhtä mahdolliseksi kaikille kyvykkyyden perusteella.

YK:n yleismaailmallisen lapsen oikeuksien sopimuksen 3 artiklan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Sopimuksen 28 artiklan 1 d) kohdan mukaan sopimusvaltioiden velvollisuutena on tuoda opetukseen ja ammattikoulutukseen liittyvän tieto ja ohjaus kaikkien lasten saataville ja ulottuville. Artiklan 1 e) kohdan mukaan sopimusvaltioiden velvollisuutena on myös ryhtyä toimenpiteisiin koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämiseksi.

Hallintolain (434/2003) mukaan hyvään hallintoon kuuluu muun muassa neuvontavelvollisuus ja se, että viranomaisen toimet suojaavat oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia (6 § ja 8 §).

Oppivelvollisuudesta säädetään perusopetuslain (628/1998) 25 ja 26 §:ssä. Lain 26 §:n mukaan asuinkunnan tulee valvoa oppivelvollisen edistymistä, jos tämä ei osallistu kouluopetukseen. Lain 46 §:ssä säädetään oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen järjestämisestä.

Lukiopetukseen hakemisesta ja oppilaaksi ottamisesta säädetään lukiolain (714/2018) 19 ja 20 §:ssä.

Hakumenettelyistä toisen asteen opintoihin säädetään valtioneuvoston asetuksessa ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelystä ([294/2014](#)). Asetuksen 5 §:n mukaan haut toteutetaan opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain (1058/1998)¹ 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja muun perusopetuksen jälkeisen koulutuksen hakurekisterin avulla.

Koski-tietovaranto on valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) mukainen perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto. Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat koulutuksen ja opetuksen järjestä-

¹ Asetuksessa viitatus lain on korvannut laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (1058/1998) 1.1.2018 lukien.

jät sekä Opetushallitus. Lain 7 §:ssä on säädetty tietovarantoon tallennettavista perusopetusta koskevista tiedoista. Kunnan on tallennettava tietovarantoon muun muassa tiedot opintojen päättymisestä, suoritettut opinnot ja niiden arvosanat sekä päättöarviointi. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät vastaavat tallentamiensa tietojen oikeellisuudesta.

Tietovarantoa koskevan ohjeistuksen mukaan tietovarantoon on myös tallennettava tieto siitä, että oppivelvollinen, jonka oppivelvollisuuden suorittamista kunta on velvollinen valvomaan, ei osallistu perusopetuslain mukaisesti järjestettyyn opetukseen.

Tietojen tallentamisesta on annettu Opetushallituksen määräys koulutuksen järjestäjille (OPH-2950-2019).

Opetushallitus on ohjeistanut kouluja kotiopetusoppilaitten tietojen merkitsemisestä. Kotiopetusoppilaitten tietojen merkitsemisestä ohjeistetaan Opetushallituksen internet-sivuilla² ja Koski-tiimin opetuksen ja koulutuksen järjestäjille suunnatuissa webinaareissa sekä erillisellä ohjesivustolla³.

3.2 Arviointi

Arvioinnin lähtökohtia

Perusopetuslailla ei ole tyhjentävästi säännelty perustuslain 16 §:n 1 momentin turvaamista oikeuksista. Lapsen edun ensisijaisuus on yksi YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen peruseriaatteista, joka on aina otettava huomioon muita sopimuksessa turvattuja oikeuksia toteutettaessa. Lapsen oikeuksien sopimusta sovelletaan Suomessa kaikkiin alle 18-vuotiaisiin lapsiin.

Yhdenvertainen oikeus opetukseen on perustavanlaatuinen perus- ja ihmisoikeus, jonka mahdollisimman täysimääräinen toteutuminen on keskeistä myös muiden perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiselle. Perusopetuksen tavoitteena on muun ohella tukea oppilaiden kasvua yhteiskunnan jäsenyyteen, edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen. Yhdenvertainen mahdollisuus toisen asteen opintoihin turvaa sivistyksellisten oikeuksien toteutumista.

Kunnalla opetuksen järjestäjänä on velvollisuus tulkita kaikkea sääntelyä perus- ja ihmisoikeusmyönteisesti ja sen on päätöksenteossaan valittava eri ratkaisuvaihtoehdoista kussakin tapauksessa lapsen ja oppilaan ihmisoikeuksia ja etua parhaiten toteuttava ratkaisu.

Lasten erityisten oikeuksien suojelemiseksi ja toteuttamiseksi on yksittäisen lapsen opetusta ja koulunkäyntiä koskevan päätöksenteon

² <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kotiopetus>

³ <https://confluence.csc.fi/pages/viewpage.action?pageId=78158344>

aina perustuttava ensisijassa lapsen etuun, lasta koskevaan tietoon ja tapauskohtaiseen harkintaan.

Oppilasmerkinnät ja niiden vaikutus yhteishaussa

Opetushallituksen lausunnosta käy ilmi, että oppilaan Koski-merkinnöissä ja muissa oppilasta koskevissa päätöksissä on useita puutteita ja epäselvyyksiä. Toisen asteen opintoihin hakeutumisen kannalta merkittäviä ovat ainakin seuraavat merkinnät.

Merkinnät 13.5.2020

Oppilaan tietoihin on jälkikäteen kirjattu, että opiskeluoikeus on päättynyt tilaan "Eronnut" jo - - -. Samalla opiskeluoikeuden tietoihin on kirjattu, että oppilaalla on alkanut kotiopetusjakso - - -, jolle on jo merkitty päättymispäivä - - -.

Opetushallituksen ohjeen mukaan kotiopetusoppilaalla tulee Koski-palvelussa näkyä opiskeluoikeus läsnä-tilassa siinä oppilaitoksessa, jossa tutkiva opettaja toimii. Opiskeluoikeudelle on Opetushallituksen lausunnon mukaan siis tässä vaiheessa väärin merkitty eropäivä sille päivälle, jolloin oppilas siirtyi kotiopetukseen. Myös tieto vuosiluokkiin sitomattomasta opetuksesta on merkitty väärin, sillä oppilas ei ole enää tuossa vaiheessa ollut oppilaitosmuotoisessa opetuksessa.

Merkinnät 29.5.2020

Oppilaan tietoihin 9. vuosiluokka on merkitty vahvistetuksi - - - päiväyksellä. Oppilaalle ei ole siirretty 9. vuosiluokan arviointeja eikä päättötodistusta ole merkitty.

Opetushallituksen mukaan 9. vuosiluokka tulisi vahvistaa vain kahdessa eri tilanteessa: 1) Oppilas saa päättötodistuksen tai todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta todistuksen 2) Oppilas jää luokalle. Kotiopetusoppilas ei voi jäädä luokalle ja tässä tapauksessa oppilas ei myöskään ollut saamassa todistusta koko perusopetuksen oppimäärän suoritukselta.

Merkinnät 6.8.2020

Oppilaan tietoihin on lisätty opiskeluoikeuden tila "Eronnut: - - -".

Opetushallituksen ohjeiden mukaan kotiopetusoppilaan opiskeluoikeus päätetään tilaan "eronnut", kun valvova oppilaitos vaihtuu tai oppivelvollisuus päättyy joko oppivelvollisuusiän täyttymiseen tai siihen, että oppivelvollisuus on katsottu muulla tavoin suoritetuksi. Kantelijan lapsen oppivelvollisuus on päätynyt - - -, joten eroamismerkintä on tässä vaiheessa ohjeiden mukainen. 9. vuosiluokan välilehti näkyy kuitenkin edelleen vahvistettuna, mikä on Opetushallituksen mukaan väärin tehty merkintä.

Lukiokoulutuksen yhteishaussa hyödynnetään Koski-tietovarannon suoritustietoja. Tieto hakijan pohjakoulutuksesta siirtyy suoritusrekisteristä yhteishaun hakulomakkeelle.

Hakija voi hakea lukioon harkinnanvaraisesti ainoastaan siinä tapauksessa, että hänellä ei ole perusopetuksen päättötodistusta. Hakemukselle lisätään automaattinen harkinnanvaraisuus, jos hakijan pohjakoulutus on "ulkomailla suoritettu koulutus" tai "oppivelvollisuuden suorittaminen keskeytynyt (ei päättötodistusta)". Hakija itse ei voi lisätä harkinnanvaraisuutta hakemukselle lukioon hakiessaan.

Asiassa oppilasta koskevat tiedot oli tallennettu Koski-palveluun, josta ne siirtyivät sinänsä oikeassa aikataulussa suoritusrekisteriin. Koska oppilaan pohjakoulutuksena oli kuitenkin tuossa vaiheessa virheellisesti merkitty "perusopetuksen oppimäärä", ei oppilas ollut mukana harkinnanvaraisessa haussa. Hän ei myöskään ollut mukana yhteishaussa, sillä hänellä ei ollut peruskoulun päättötodistusta.

Opetushallituksen mukaan oppilaan tietoja ei kuitenkaan olisi edes voinut merkitä keväällä 2020 siten, että automaattinen tietojärjestelmä olisi osannut tulkita hänen kuuluvan harkinnanvaraisesti lukioon hakevaksi oppilaaksi. Opetushallitus on lausunnossa kerrotusti ryhtynyt toimenpiteisiin näiden tietojärjestelmään liittyvien puutteiden poistamiseksi ja opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ohjeistamiseksi merkinnöissä.

Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on lähtökohtaisesti oikeus olettaa, että koulun vastuulla olevat oppilastietomerkinnät ovat oikein, ja että ne yhteishakuun liittyvissä tietojärjestelmissä myös siirtyvät oikein. Tässä asiassa huoltaja oli vielä erikseen pyrkinyt varmistamaan tietojen oikeellisuuden. Kantelijalla oli siten oikeus odottaa, etteivät oppilastietomerkinnät estä oppilaan huomioimista harkinnanvaraisessa haussa.

Perusopetuksen suorittamisen loppuun saattaminen ja toisen asteen opintoihin ohjaaminen

Koulun tiedossa oli, että oppilaan kaikki hakutoiveet kohdistuivat lukiokoulutukseen. Kantelija oli pyrkinyt aktiivisesti selvittämään oppilastietomerkintöjen oikeellisuutta ja pyytänyt koulua useasti kevään 2020 aikana kiinnittämään asiaan huomiota siten, että oppilaan huomioiminen harkinnanvaraisessa haussa olisi mahdollista. Kantelija oli ottanut yhteyttä myös Opetushallitukseen, josta koulua oli asiassa neuvottu koulun antamien tietojen pohjalta. Tästä huolimatta tavoite siitä, että oppilas huomioitaisiin harkinnanvaraisessa haussa, ei toteutunut.

Pidän kunnan menettelyä oppilastietomerkintöjen laatimisessa virheellisenä. Pidän virheitä vakavina. Katson perustelluksi arvioida menettelyä sen yleisen luonteen ja merkityksen kannalta. Laillisuusvalvonnallisessa moitearvostelussa en toisin sanoen pidä merkityksellisenä sitä, että harkinnanvaraiseen hakuun osallistuminen ei olisi itsessään taannut oppilaalle opiskelupaikkaa lukiossa.

Oppilaan oppivelvollisuuden päättymisen merkitystä puolestaan arvioin seuraavasti.

Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin on 3.12.2015 antamassaan ratkaisussa ([5002/4/14](#)) kiinnittänyt huomiota erikoissairaanhoidon tarvitsevien lasten oikeuteen perusopetukseen. Tuossa ratkaisussa hän katsoi, että lapsen opetus sairaalakoulussa tulisi turvata siihen asti, kunnes lapsi saa peruskoulun päättötodistuksen, riippumatta siitä, onko lapsi ylittänyt oppivelvollisuusiän.

Tässä asiassa oppilaan peruskoulun suorittamiseen liittyy aiemmassa oppilaan itsensä vireille panemaan kanteluun antamassani ratkaisussa ([EOAK/6885/2019](#)) esille tuotuja oppilaan saaman tuen oikea-aikaisuuden ja riittävyden puutteita. Vaikka näillä ei ole suoranaista yhteyttä oppilasmerkintöjen vaikutukseen yhteishaussa, eivät ne kokonaisuutta ajatellen ole myöskään merkityksellisiä.

Kunnalla on velvollisuus pyrkiä löytämään toimivia keinoja kotien ja koulujen väliseen yhteistyöhön. Asiassa saadun lausunnon mukaan tässä ei ollut onnistuttu yrityksistä huolimatta oppilaan koulunkäyntivaiheiden aikana. Opetuksen järjestäjän velvollisuus on kuitenkin jatkaa toimivien keinojen etsimistä yhteistyössä kodin kanssa lapsen edun turvaamiseksi. Kyseeseen voi tällöin tulla esimerkiksi lapsen kuuleminen asiassa siten, että hän voi turvallisesti ilmaista oman näkemyksensä.

Nyt arvioitavana olevassa asiassa kunnan viranomaisten olisi mielestäni viimeistään siinä vaiheessa, kun oppilaan ”putoaminen” pois harkinnanvaraisesta hausta kävi ilmeiseksi, tullut aktiivisesti ohjaamalla ja neuvomalla oppilasta ja hänen huoltajaansa tukea oppilaan pyrkimystä päästä aloittamaan lukio-opinnot. Tarvittaessa tällaisen ohjauksen ja neuvonnan antaminen olisi voitu esimerkiksi hoitaa jollain muulla tavoin kuin sen koulun kautta, jonka oppilaana oppilas oli ollut.

Pidän tapahtunutta vakavana myös sitä ajatellen, miten viranomais-toiminta kantelijan ja etenkin nuoren oppilaan näkökulmasta näyttäytyy. Koska asiassa on taustalla edellä mainitut ongelmat oppilaan saamaan tukeen ja koulun ja kodin välisen yhteistyöhön liittyen, näyttäytyvät tapahtumat kokonaisuutena ajatellen sellaiselta viranomais-toiminnalta, jossa ei ole kyetty turvaamaan lapsen edun toteutumista.

Opetushallituksen tavoin tuon tässä yhteydessä esille sen, että lukio-koulutukseen voi hakeutua myös yhteishaun ulkopuolella. Lukiolain 19 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä päättää jatkuvasta hausta ja siihen liittyvistä hakuajoista ja -menettelyistä täyttäessään sellaisia oppilaspaikkoja, joita ei täytetä valtakunnallisilla hakumenettelyin.

3.3 Muut kantelussa esitetyt asiat

Kantelija arvosteli koulun toimintaa myös oppilaan arvioinnin osalta. Hänen mukaansa oppilaan äidinkielen kaikki kurssit esimerkiksi oli arvioitu arvosanalla 6, vaikka opintasuoritukset oli arvioitu arvosanoilla 8 ja 9. Kantelija kertoi, ettei hän ollut saanut arviointiperusteita eivätkä virheenoikaisua. Myöskään terveystietoa ei ollut arvioitu, vaikka tehty oppimispaketti oli tehty ilmeisesti kiitettävästi ja kokeesta saatu pistemäärä oli ollut 26/30. Myöskään kemian oppiaineen arviointi ei kantelijan mukaan ollut asianmukainen.

Eduskunnan oikeusasiamiehen toimivalta huomioiden en voi ottaa kantaa oppiaineiden arvioinnin oikeaan osuuteen. Oppilaan arviointi on perusopetusasetuksen 13 §:n mukaan kunkin oppiaineen opettajan tai opettajien tehtävä. Oppilaalla ja tämän huoltajalla on kuitenkin oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin. Muutoksenhausta oppilaan arviointia koskevaan päätökseen säädetään perusopetuslain 42 c §:ssä (7.8.2015/959). Kantelija on käyttänyt lain suomaa mahdollisuutta muutoksenhakuun ainakin kemian arviointia koskevissa asioissa. Saamani tiedon mukaan muutoksenhakuasia on vireillä Etelä-Suomen aluehallintovirastossa. Oikeusasiamies ei vakiintuneen käytännön mukaan tutki toimivaltaisessa viranomaisessa vireillä olevia asioita pääasian eli substanssin osalta.

Muutoksenhaun menettelyn osalta koulu on tässä asiassa minulle antamassa selvityksessään myöntänyt kemian oppiaineen arvioinnin oikaisupyynnön käsittelyssä tehdyn virheensä siitä, ettei päätöstä 17.8.2020 ollut kirjattu päätösjärjestelmään, eikä siinä ollut selvityksessä kerrotusti ilmoitettu ”muutoksenhakutahoa”. Nämä virheet koulu oli selvityksen mukaan korjannut ”itseoikaisuna” lähettämällä päätöksen uudelleen 28.8.2020. Selvityksen mukaan kantelija ”edelleen tyytymättömänä pyytää selvitystä”. Katson rehtorin toimineen asiassa hallintolain 49 §:n 1 momentissa esitetyllä tavalla, antamalla lainmukainen valitusosoitus.

Yleisellä tasolla kiinnitän kuitenkin huomiota asiassa eräisiin esille tulleisiin arviointiin vaikuttaviin asioihin. Selvityksen mukaan kantelijan oikaisupyynnön tehdyssä päätöksessä kemian arvosanan arvosteluun on alentavasti vaikuttanut se, että oppilas ei ollut vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen aikana lainkaan osallistunut kemian tunneille koulussa, josta hän sai päättötodistuksen. Tällöin arviointikriteerien edellyttämä toiminnallinen ja kokeellinen työskentely oli aineopettajan mukaan jäänyt näyttämättä.

Oppilaan arvioinnilla pyritään perusopetuslain 22 §:n 1 momentin mukaisesti ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee säädöksen mukaan arvioida monipuolisesti.

Opetushallituksen julkaisemien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arviointia koskevassa luvussa 6 on tarkempia ohjeita ar-

vioinnin toteuttamiseksi.⁴ Arviointia koskevat ohjeet vuosiluokkiin sitomattomassa opetuksessa opiskelevan oppilaan (s. 8), koulusta paljon poissaolevan oppilaan (s. 12) ja erityistä tutkintoa suorittavan (s. 18) oppilaan osalta ovat kuitenkin nähdäkseni varsin ohuet.

Esimerkiksi kysymyksiä siitä, miten oman opinto-ohjelman mukaan etenevälle oppilaalle turvataan yhdenvertaiset mahdollisuudet näytön antamiseen, tai miten turvataan sairauden tai vamman vuoksi opetuksesta tavallista enemmän poissaolevien oppilaiden yhdenvertaisuus, ei mielestäni ohjeissa riittävästi käsitellä. Etenkin haavoittuvassa asemassa olevien oppilaiden oikeusturvaa ajatellen olisi ohjeita mielestäni syytä kehittää niiltä osin kuin ne koskevat edellä mainittuja, ja muita vastaavia opetuksessa toteutettuja erityisjärjestelyjä.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdissa 3.2 ja 3.3 esittämäni käsitykset koulun ja - - - menettelyn virheellisyydestä näiden tietoon.

Pyydän - - - toimialaa ilmoittamaan minulle 23.12.2020 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt asiassa neuvoakseen ja ohjatakseen oppilasta pääsyssä toisen asteen opintoihin.

Koska Opetushallitus on lausunnossa kerrotulla tavalla jo ryhtynyt jatkotoimenpiteisiin kotiopetusoppilaitten merkintöjen uudistamiseksi Koski-tietojärjestelmässä, ei asia anna minulle tätä osin aihetta enempään. Pyydän Opetushallitusta ilmoittamaan minulle 31.5.2021 mennessä, miten oppilastietojärjestelmässä esiintyneet puutteet on korjattu.

Saatan Opetushallituksen tietoon ja tarvittavalla tavalla huomioon otettavaksi myös kohdassa 3.3 esittämäni käsityksen oppilaan arviointia koskevien ohjeiden kehittämistarpeista. Pyydän Opetushallitusta ilmoittamaan minulle mahdollisista toimenpiteistään myös 31.5.2021 mennessä.

⁴ Opetussuunnitelman perusteiden 2014 käyttöönotto vuosiluokilla 7–9 tapahtui porrastetusti vuosina 2017, 2018 ja 2019. Arviointia koskevaa 6. lukua koskeva muutosmääräys annettiin 10.2.2020. Uusi arviointiluku on julkaistu osoitteessa https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen-arviointiluku-10-2-2020_2.pdf